

روشهای مبارزاتی امام محمدباقر(ع)

وجود مبارک تمام ائمه تا حضرت محمدباقر(ع) بر حفاظت از اسلام در برابر انحراف ایستادند و کوششهای پیشوایان بعدی در مرحله دوم با فعالیت امام باقر(ع) آغاز شد، برتری فعالیت آن بزرگوار این بود که به توده شیعه شکلی تفصیلی و خاص داده و آن را به حرکت درآورد.

روشهای مبارزاتی امام محمدباقر(ع)/ وصیت ده ساله امام

وجود مبارک تمام ائمه تا حضرت محمدباقر(ع) بر حفاظت از اسلام در برابر انحراف ایستادند و کوششهای پیشوایان بعدی در مرحله دوم با فعالیت امام باقر(ع) آغاز شد، برتری فعالیت آن بزرگوار این بود که به توده شیعه شکلی تفصیلی و خاص داده و آن را به حرکت درآورد.

امام محمد باقر(ع) فرزند علی بن حسین امام سجاد(ع) اول رجب و یا سوم صفر سال 57 هجری دیده به جهان گشود. مادر گرامی ایشان "فاطمه" دختر امام حسن مجتبی (ع) است، از این رو امام باقر(ع) نخستین علوی و فاطمی به شمار رفته است.

کنیه آن گرامی ابوجعفر و القاب ایشان باقر، شاکر، هادی و امین شبیه (به جهت شباهت آن حضرت به رسول خدا (ص)) ذکر شده است.

امام باقر(ع) شکافنده دانش ها

امام باقر(ع) را بدین سبب "باقر" نامیدند که ریشه علوم را شناخت، فرع های آن را استخراج و استنباط کرد و زوایای پنهان علوم را آشکار ساخت. وی رشته های علوم قرآن، الهیات، توحید و تفسیر، کلام، سیره، فنون و آداب، فقه و احکام و حدیث را توسعه بخشید از این رو «محمد بن مسلم « گوید: از او 30 هزار حدیث استماع کردم، و «جابر جعفی « گفته است: از امام باقر 70 هزار حدیث دیگر 50 هزار حدیث شنیدم که آنها را بر هیچ کس حدیث نکردم .

همه ائمه تا حضرت باقر بر حفاظت از اسلام در برابر انحراف ایستادند و کوششهای پیشوایان بعدی در مرحله دوم با فعالیت امام باقر(ع) آغاز شد و برتری فعالیت آن بزرگوار این بود که به توده شیعه شکلی تفصیلی و خاص داده و آن را به حرکت درآورد.

امام باقر(ع) در عصر خود، در مورد علوم اسلامی، مرجع یگانه جهان اسلام بود و علمای عصر او در برابر وجود مقدسش، فروتنی می نمودند و حوزه او پایگاهی برای صدها دانشمند و محدث تربیت شده مکتب ایشان بود.

کلام امام باقر در توصیف شیعیان از جمله رهنمودهایی است که شیعه می تواند در هر زمانی از آن بهره مند شود؛ ایشان در حدیثی می فرمایند: «همانا که شیعه ما، شیعه علی، با دست و دل گشاده و از سرگشاده دستی و بی ربایی از ما طرفداری می کنند و برای زنده نگاهداشتن دین، متحد و پشتیبان ما هستند. اگر خشمگین گردند، ستم نمی کنند و اگر خرسند باشند از اندازه نمی گذرند. برای آن کس که همسایه آنان باشد برکت دارند و با هر کس که با آنان مخالف باشد طریق مسالمت پیش می گیرند.»

امام باقر و امام صادق(ع) بنیانگذار دانشگاه اهل البیت

امام محمدباقر در روزگار خود بزرگترین تأثیر علمی و عملی را بر جامعه خویش داشت. حضور در مجامع علمی و تأسیس جلسات فرهنگی یکی از بهترین و ارزنده ترین نوع حضور در جامعه و خدمت به اجتماع مسلمانان بوده و هست، زیرا هر گونه تکامل اجتماعی در ابعاد اخلاقی و معنوی و اقتصادی و... منوط به تکامل فکری و فرهنگی است.

برای تبیین نقش حیاتی امام باقر در جامعه اسلامی، همین نکته کافی است که جمع عالمان بر این عقیده اتفاق دارند که فقیه ترین مردم در آغاز سلسله فقیهان شش نفرند و آن شش نفر از اصحاب و شاگردان امام باقر و امام صادق (ع) بشمار می آیند.

محققان بر این عقیده اند که امام باقر (ع) و امام صادق (ع) در حقیقت بنیانگذار دانشگاه اهل البیت هستند که حدود 6 هزار رساله علمی از فارغ التحصیلان آن به ثبت رسیده است.

روشهای مبارزاتی امام محمدباقر(ع)

محققان تقیه، ترسیم وظایف حاکم اسلامی، نهی از همکاری با حکومت طاغوت و مبارزه رو در رو را از شیوه‌های مبارزاتی امام باقر(ع) برشمردند. در دوران حیات آن حضرت، حاکمان اموی به دلیل تعارضات داخلی از نهضت عظیم علمی آن حضرت غافل بودند، ولی این به معنای در امان بودن آن امام نیست؛ بلکه حجم وسیعی از روایات گویای اوضاع خشونت آمیز آن دوره، و ظلم و تجاوز حاکمان وقت نسبت به دین، مسلمانان و امام آنان است، به گونه‌ای که امام(ع) بارها تقیه می‌کرد و سرانجام نیز بر سر تعارضات مبنایی با نظام خلافت ظالمانه، توسط هشام به شهادت رسید.

میزان اهتمام حضرت باقر(ع) به تقیه چنان بود که می‌فرمود: "التقیة من دینی و دین آبائی ولا ایمان لمن لا تقیة له (26)؛ تقیه از دین من و دین پدران من است و کسی که تقیه ندارد، ایمان ندارد." این امر به دلایل متعددی مانند: حفظ جان نیروهای خودی، حفظ توان اقتصادی خودی‌ها، اجرای برنامه‌های مهم تر، حفظ ارزش‌ها و ... صورت می‌گرفت و امام با رعایت این اصل، حرکت سری خود در تداوم وظیفه امامت را طی می‌کرد.

امام باقر می‌کوشید با تبیین وظایف حاکمان، نوک تیز انتقاد خود را متوجه حاکمان وقت سازد و عدم مشروعیت اقدامات آنان را گوشزد کند. مثلاً می‌فرمود: اسلام بر پنج چیز بنا شده است: نماز، زکات، حج، روزه، ولایت.

روش امام باقر(ع) در برخورد با همسر و خانواده

"حسن زیات بصری می‌گوید: من به همراه یکی از دوستانم به منزل امام باقر (ع) رفته، بر او وارد شدیم. برخلاف تصور خویش، آن حضرت را در اتاقی مفروش، آراسته و زینت شده یافتیم و بر دوش وی پارچه‌ای به رنگ گلهای سرخ مشاهده کردیم. محاسن را قدری کوتاه کرده و بر چشمان سرمه کشیده بود. (باید توجه داشت که در آن عصر و محیط سرمه کشیدن مردان رایج بوده است).

ما مسائل خود را با آن حضرت در میان گذاشتیم و سؤالهایمان را پرسیدیم و ازجا برخاستیم. هنگام خارج شدن از منزل، امام به من فرمود: همراه با دوستت، فردا هم نزد من بیایید. گفتم بسیار خوب، خواهیم آمد. چون فردا شد، با همان دوستم به خانه امام رفتیم، ولی این بار به اتاقی وارد شدیم که در آن، جز یک حصیر، هیچ امکاناتی نبود و امام پیراهنی خشن بر تن داشت.

در این هنگام امام به رفیق من رو کرد و فرمود: ای برادر بصری! اتاقی که دیشب مشاهده کردی و در آنجا نزد من آمدی از همسر من بود که تازه با او ازدواج کرده‌ام و در واقع آن اتاق، اتاق او بود و لوازم آن نیز، لوازم و امکاناتی است که او آورده است. او خودش را برای من آراسته بود و من نیز می‌بایست عکس العمل مناسبی داشته باشم و خودم را برای او بیارایم و بی‌تفاوت نباشم. امیدوارم از آنچه دیشب مشاهده کردی، به قلبت گمان بد راه نداده باشی."

آنچه از این حدیث استفاده می‌شود، این است که امام از همسرش انتظار ندارد که چون او بر حصیر بنشیند و لباس خشن بر تن کند. امام با این که در قلمرو اعمال فردی خود، از تجمل پرهیز دارد، ولی در زندگی خانوادگی و حتی اجتماعی، عواطف و نیازهای روحی همسر و نیز شرایط و مقتضیات زمان را در نظر دارد و تجمل حلال را ممنوع نمی‌شمارد و در مواردی لازم هم می‌داند.

شهادت امام باقر(ع)/ وصیت امام برای برپایی مراسم ندبه بر ایشان تا 10 سال

دوران امامت امام باقر حدود 18 سال بود و در دوران حیات ایشان پنج خلیفه به نامهای ولید بن عبدالملک، سلیمان بن عبدالملک، عمر بن عبدالعزیز، یزید بن عبدالملک و هشام بن عبدالملک معاصر امام پنجم(ع) بودند که سرانجام ایشان به دست هشام بن عبدالملک مسموم و به شهادت رسیدند.

شهادت امام باقر(ع) به اختلاف در ذی حجه، ربیع الاول، ربیع الآخر سال 114 و 116 نقل شده است اما مشهور آن است که هفتم ذی الحجه سال 114 واقع شده است.

کلینی به سند حسن روایت کرده است که امام محمد باقر(ع) 800 درهم برای تعزیه و ماتم خود وصیت فرمود. موثق از امام جعفر صادق(ع) روایت کرده است که پدرم گفت: ای جعفر! از مال من وقفی بکن برای ندبه کنندگان که 10 سال در منا در موسم حج بر من گریه کنند و رسم ماتم را تجدید کند و بر مظلومیت من زاری کنند.